להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם א"ל מי דמי התם עביד שליח שליחותיה הכא לא עביד שליח שליחותיה: ת"ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גיים לטורפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות ואם שכרו תייר ההולך לפניהם מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין: ורשאין החמרין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו, ואם אמר תנו לי ואני (אשמור) אין שומעין לו פשיטא? לא צריכא דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא הא קא מינטר ליה קמ"ל שאני נטירותא דחד מנטירותא דבי תרי: ת"ר ספינה שהיתה מהלכת בים ועמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאוי ואין מחשבין לפי ממון, ולא ישנו ממנהג הספנים. ורשאין הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת, אבדה לו בכוסיא אין מעמידין, שלא בכוסיא מעמידין לו, ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין פשיטא? לא צריכא דבניסן מרחקי חד אשלא ובתשרי מרחקי תרי אשלי וקא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי מהו דתימא דווישה נקיט ואזיל קמ"ל: ת"ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד גיים ומרפק ועמד אחד מהן והציל, הציל לאמצע, ואם אמר "אני אציל לעצמי" הציל לעצמו היכי דמי: אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו רישא נמי לעצמו? אמר רבא בר חמא הכא בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר, פליג, לא אמר, לא פליג רבא אמר הכא בפועלין עסקינן וכרב דאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכמה דלא הדר ביה כברשותיה דבעל הבית דמי וכי הדר ביה טעמא אחרינא הוא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים רב אשי אמר כשיכול להציל ע"י הדחק גלי דעתיה לעצמו, לא גלי דעתיה לאמצע: מתני' הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו "הרי שלך לפניך" אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר: גמ' אמר רב נחמן בר יצחק מאן דתני מסיקין לא משתבש מאן דתני מציקין לא משתבש מאן דתני מציקין לא משתבש דכתיב במצור ובמצוק ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב "ירש הצלצל" ומתרגמינן "יחסניניה סקאה": אם מחמת הגזלן חייב: היכי דמי אילימא דאנסוה לארעא דידיה ולא אנסוה כולי ארעתא הא מרישא שמעת מינה אם מכת מדינה היא כו' אי לא, לא צריכא דאחוי אחוויי לישנא אחרינא הב"ע כגון דאנסוה עכו"ם ואמרי ליה אחוי ארעתיה, ואחוי ההוא בהדייהו. ההוא גברא דאחוי אכריא דחטי דבי ריש גלותא, אתא לקמיה דרב נחמן, חייביה רב נחמן לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א"ל רב הונא בר חייא לרב נחמן דינא או קנסא? א"ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה (ה) ואוקימנא דאחוי אחווי, בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא לך מינה אי

רש"י

דורמסקנין · פרוסים לשון מורי לשון אחר אדרופיי"ם ועשב הוא הנאכל בשלקות קדירה: לטורפה · לבוזה ונתפשרו עמהן בממון: תייר · מראה להם הדרך: אף לפי נפשות · שטעות הדרך במדבר סכנת נפשות יהיה: ולא ישנו ממנהג החמרים · שאם נהגו לתת לפי ממון או לפי נפשות עושין: בכוסיא · בפשיעה: אין שומעין לו · שמא לא יקח החמור והם לא התנו אלא כדי שיקח החמור ויהיה מוסר נפשו לשמור עמהן בלילות מן החיות וליסטים: קא מנטר ליה · ואפילו אם יאמר האחד אני יכול לשמור יפה אבל שנים אינו יכול לשמור: קמ"ל · דאמרי ליה לא, כ"ש דהשתא מסרת נפשך טפי: מחשבין לפי משוי · אם השליך זה משוי ליטרין זהב ישליך זה משא ליטרין ברזל: בניסן · שגדל הנהר מהפשרת שלגים ומן הגשמים מרחקים חד אשלא · מלא חבל מספת הנהר לתוך המים ובתשרי שהמים חסרים והספינה גוששת אצל שפת הנהר רגילים להתרחק לתוך עומק המים תרי אשלי: והוא הולך בניסן למקום תשרי · באמצע המים ומתוך שהנהר גדול וחזק טובעה: הציל לאמצע · כל אחד מכיר את שלו ונוטל: אי דיכולים · בעלים להציל לא מייאשו ואפי' אמר לעצמו, גזלן הוא: הכא בשותף · ובין יכולים להציל ובין אין יכולין להציל: וכגון זה · במקום איבוד ממון: שותף חולק · ואפי' שלא ידעה חבירו: אמר פליג · ומעכבה לחלקו את מה שהציל: לא אמר לא פליג · ושפיר עבד דמסר נפשי' אעיסקא דתרוייהו הוציל והוא שותף עמו וחרכיה למטרת חבורה עיסקא: בפועל · שהיה שכיר לבעלי שיירא והסחין יכולין להציל: הדר ביה · וזכי מהפקירה: רב אשי אומר לעולם בחיים דעלמא ובגון דיכולין להציל ע"י הדחק: אמר לעצמי · ושמעו בעלים ונתקן ולא מסרו עלמן אחם דעתייהו וגלו דמייאש ולא בעו ממסר נפשייהו ומיהו היכא דיכולין להציל להדיא אפילו שמעו ושתקו לא קני, דמשתמא לא מייאש: מתני' ונטלוה מסיקין · אנסין גזולה מן הגזלן: מכת מדינה היא · דאנסוה ארעתא דאחריני והאי כולה: ואם מחמת הגזלן · מפרש בגמרא: גמ' גזל · ארבה גזלן הוא שאוכל תבואות כל אדם: דאחוי אחוויי · שלא גזלה הוא עלמו אלא שמע מבית המלך שמבקשין לגזול שדות והראה להם טלו קרקע זו של פלוני: אי

תוספות

להביא כרוב ודורמסקנין לחולה · שכרוהו בשביל החולה יותר ממה שהיה רגיל לשוכרו דהכי משמע לשון נותן לו שכרו משלם ולא לדמירי כגון דליכא למימר "משטה אני בך" שהוא מפסיד במקום אחר כיוצא בזה: ורשאים החמרים להתנות ביניהם · פירוש רשאים להסיע ממון אם כבר עשו תנאי קודם כמו ורשאין בני העיר להסיע על קלתן דב"ב (דף ח:): יחסניניה סקאה · פי' ארבה כמו ומעלה את הסקאין דבתענית (דף ו) שהוא מין ארבה ואין נראה לר"ת דלשון ירושה והחסנה משמע דהכי אדם איירי ונטלוה מסיקין נמי איירי בבני אדם ונראה שהאויב קרי סקאה שעולין ומכסין את הארץ כדכתיב (שמות י) והכה כסה את עין הארץ ועל שם כך נקרא צלצל שמכסה כל הארץ כלל כמו הוי ארץ צלצל כנפים (ישעיה יח) ר"ת, ונראה דירושה שייכא שפיר בעופות וחיות כמו וירשוה קאת וקפוד (שם לד): הא מרישא שמעת מינה · תימה דבכמה מקומות איכא הכי שכופל דבריו וי"ל דדייק מדה"ל למיתני "ואם לאו חייב" מדקתני "ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר" משמע דמילתא באפי נפשה היא: לא צריכא דאחוי אחוויי פי' בקונט' שמע מבית המלך שהיו רוצין לגזול (ג) (לו) קרקע והראה להם זה קרקע פלוני, אמת הוא כמו שפי' דאפילו בענין זה מחייבים ליה אע"ג שאינו ברור שיטלוה שלא אמרו תחילה "הראה לנו ונגזול" אלא מעצמו הראה להם דהא ה"נ אמר לקמן (קיז.) "ואם הראה מעצמו כמו שגנבה ונתן דמי ונ"ס לגרם הכא כגון שאנסוהו עכו"ם ואחוי ארעה ואחוי נמי הא בהדייהו ואין להקשות (ג) לפי' מדאמר לקמן נאנס פטור דהתם אנסוהו להראות קרקעותיו של פלוני אבל הכא לא אנסוהו להראות שלו חייב שלא היה לו להראות אותה שגזל שאין שלו: לא צריכא דאחוי אחוויי משום דינא דגרמי כדמשמע לקמן בשמעתין דקאמר זיל גבייה ר' שמעון בן אליקים ור' אלעזר בן פדת דדאין דינא דגרמי וחייבוהו ממתניתין "ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר" ותימה לרשב"א דלעיל בהגוזל קמא (דף ק: ושם) לא משכחת דר"מ דאין דינא דגרמי אלא בריית' דמחילת הכרם שנפרצה דלא שמעינן דאתא כר"מ אלא מכח ההיא משנה דהמסכך ואמאי לא מייתי התם ממתני' דהכא דמחייבינן בדינא דגרמי? ואומר ר"י דלא ניחא ליה לאתויי ממתניתין דהכא דלא קתני בה בהדיא דאחוי אלא מיתורא דמתני' מוקי לה הכי:

עין משפט נר מצוה

צג א ב מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' יא סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רעב סעי' טו:
צד ג ד ה מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף טז:
צה ו מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעי' יז:
צו ז ח מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' יח:
צז י מיי' פ"ה מהל' שלוחין ושותפין הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעו סעי' כח:
צח כ מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' י טוש"ע שם סעי' כ וסי' קעו סעי' כח:
צט ל מיי' שם טוש"ע ח"מ סי' קפא סעי' ג:
ק מ נ מיי' פ"ט מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שלג סעי' ג:
קא ס מיי' פ"ו מהל' אבידה הל' ט ופ"ט מהל' גזלה ואבידה הל' ו סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' קפא סעי' ג:
קב ע מיי' פ"ט מהל' גזלה ואבידה הל' ב טוש"ע ח"מ סי' שעא סעי' ג:
קג פ מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעי' ד:

מסורת הש"ס

[תוספתא דב"מ פ"ז]
[תוספתא דב"מ פ' יח]
גי' ת"מ תנו לי ואני לוקח
[תוספתא שם פ"ז]
[תוספתא שם פ"ח]
[תוספתא דב"מ פ"ח]
[ב"מ י: ע"ש קידושין כג: ושם איתא עבדי הם ולא עבדים כו']
[לקמן קיז:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' שדה אחר ואוקימנא: (ב) תוס' ד"ה לא צריכא וכו' לגזול קרקע כצ"ל ותיבת לו נמחק: (ג) בא"ד ואין להקשות לפי' גירסא זו:

גליון הש"ס

גמ' להביא כרוב וכו' עיין יבמות דף קו ע"א תוד"ה אין לו: רש"י ד"ה דורמסקנין עיין בברכות לט ע"א ברש"י ד"ה דורמסקין: